

Danmarks Apotekerforening

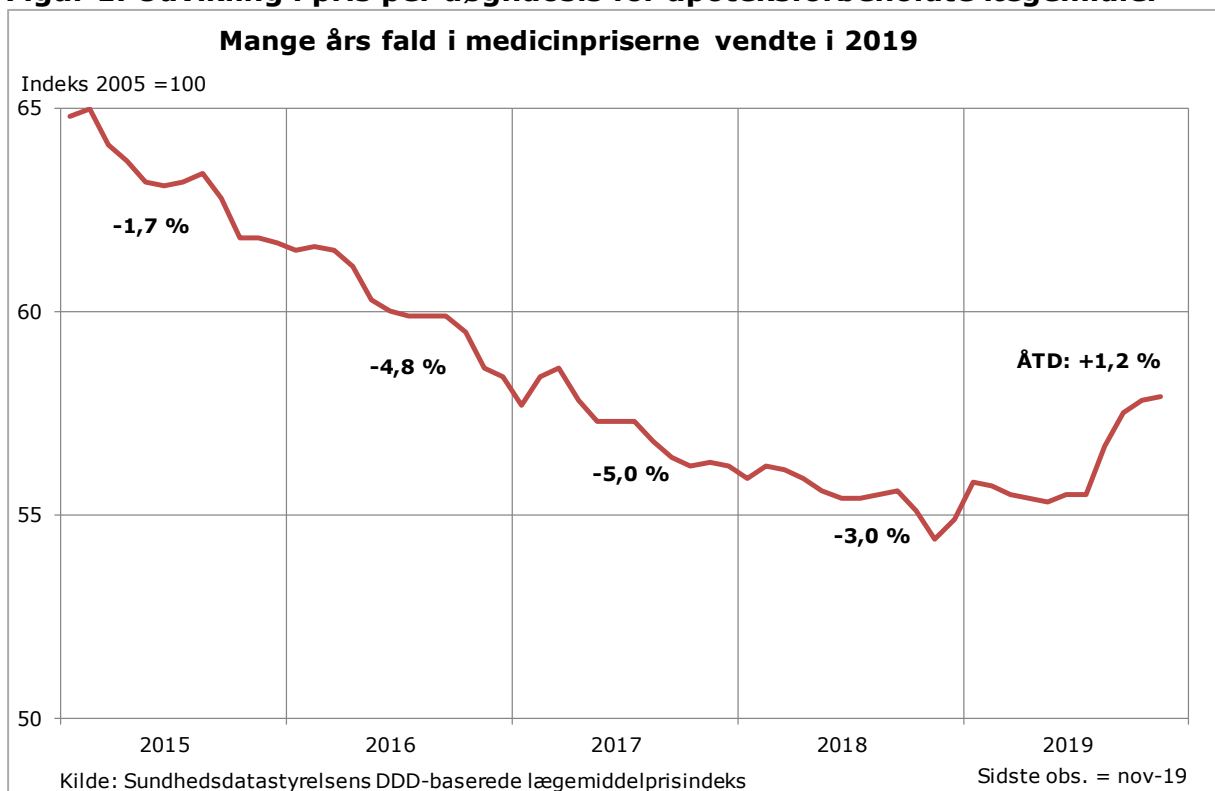
Analyse

29. januar 2020

Priserne på lægemidler steg i 2019 for første gang siden 2000 – men priserne synes at have toppet

Efter mange år med uafbrudt faldende priser på lægemidler steg priserne i gennemsnit med over en procent i 2019. Forklaringen skal blandt andet findes i produktionsfejl og restordrer, som især i andet halvår 2019 gav nogle store prishop på relativt få lægemidler. Priserne synes dog at være på vej ned igen. De samlede medicinudgifter steg i 2019 også en smule som resultat af forskydninger af lægemiddelforbruget over mod nye og mere effektive, men også dyrere behandlinger.

Figur 1. Udvikling i pris per døgndosis for apoteksforbeholdte lægemidler

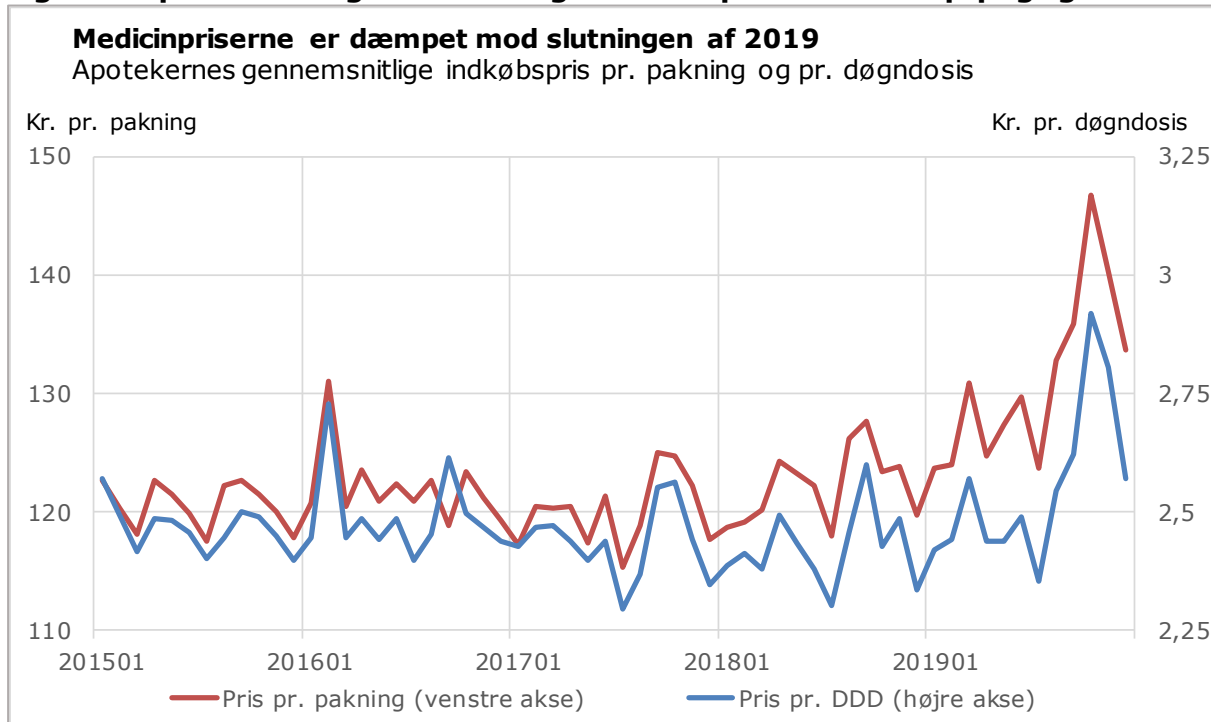
Siden 2000 er de gennemsnitlige priser på apoteksforbeholdte lægemidler faldet med over 50 procent. Alene fra 2015 til 2018 faldt priserne i gennemsnit med 12 procent. Baggrunden har været patentudløb og skarp generisk priskonkurrence, som har presset priserne ned. Men i 2019 er udviklingen vendt, og priserne er for første gang siden år 2000 steget. I de første 11 måneder af 2019 var priserne i gennemsnit 1,2 procent højere end året før. Alene andet halvår 2019 tegner til en prisstigning på 3-4 procent i forhold til samme periode året før. I oktober-november 2019 lå priserne i gennemsnit 5-6 procent højere end samme måneder året før. Men priserne ser dog ud til at have toppet og være på vej ned igen.

Prisstigningerne bøjer af

Beregnet ud fra apotekernes gennemsnitlige indkøbspriser for receptpligtig medicin toppede prisstigningerne i efteråret 2019, og priserne er afdæmpet frem mod slutningen af 2019. Prisstigningstakten synes således næsten halveret i december 2019 i forhold til oktober 2019, jævnfør figur 2.

En af forklaringerne er, at priserne på en række af de lægemidler, der udviste prisstigning i 2019, er faldet igen og gradvist er på vej nedad mod mere normale prisniveauer, jf. beskrivelsen sidst i denne analyse.

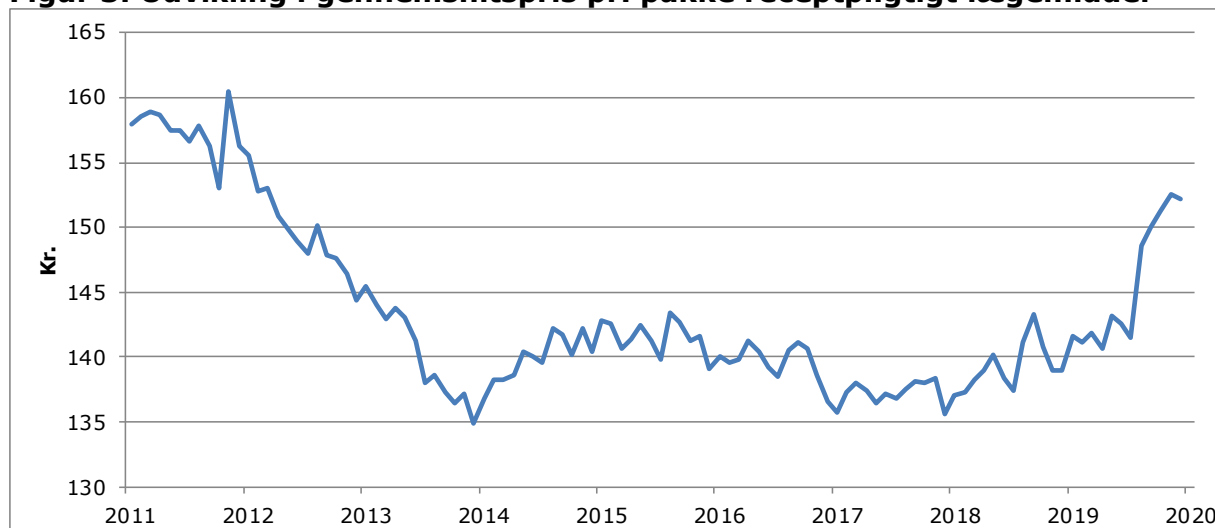
Figur 2: Apotekernes gennemsnitlige indkøbspriser for receptpligtig medicin

Kilde: Dansk Lægemiddelinformation (DLI-MI) og Danmarks Apotekerforening.

Gennemsnitspris pr. pakning – apotekernes omsætningsstatistik

Den gennemsnitlige pris, som danskerne måtte betale på apoteket i 2011 og 2012 for at købe en pakke receptpligtig medicin, var ca. 160 kr. per pakke (på tværs af medicintyper). Siden faldt gennemsnitsprisen på grund af generisk konkurrence og tilskudsomlægninger til omkring 140 kroner, hvor den har ligget nogenlunde stabilt i en årrække. Men i 2018 begyndte priserne at stige, og den udvikling ser ud til at være accelereret i 2019, hvor gennemsnitsprisen nu er over 150 kr. per pakke, jf. figur 3.

Figur 3. Udvikling i gennemsnitspris pr. pakke receptpligtigt lægemiddel

Kilde: Apotekernes omsætningsstatistik til og med december 2019. Gennemsnitsprisen vedrører receptpligtig medicin, som sælges til enkeltpersoner på apoteket.

Udviklingen i den gennemsnitlige pris skyldes dels, at priserne på visse lægemidler er steget, dels at danskerne – af den ene eller anden grund – køber andre og dyrere lægemiddelpakninger. En nærmere gennemgang viser, at udviklingen ikke kan tilskrives én årsag.

Forskellig udvikling i lægemiddelpriser

Der er forskel på, hvordan priserne på receptpligtige lægemidler og håndkøbslægemidler udvikler sig.

Som det fremgår af tabel 1 er den gennemsnitlige pris på de solgte receptpligtige lægemidler steget med 4,6 procent. Samtidig er der solgt 1,6 procent mere, hvilket har resulteret i, at den samlede omsætning af disse lægemidler er steget 6,2 procent i løbet af 2019.

Tabel 1: Udviklingen i omsætning og gennemsnitlig pris på lægemidler 2019

Receptpligtige lægemidler til enkeltpersoner	
Omsætning	6,2%
Aktivitet	1,6%
Gennemsnitlig pris pr. pakning	4,6%
Håndkøbslægemidler - apoteksforbeholdt	
Omsætning	-2,7%
Aktivitet	1,4%
Gennemsnitlig pris pr. pakning	-4,0%
Håndkøbslægemidler - liberaliseret	
Omsætning	4,0%
Aktivitet	1,4%
Gennemsnitlig pris pr. pakning	2,6%

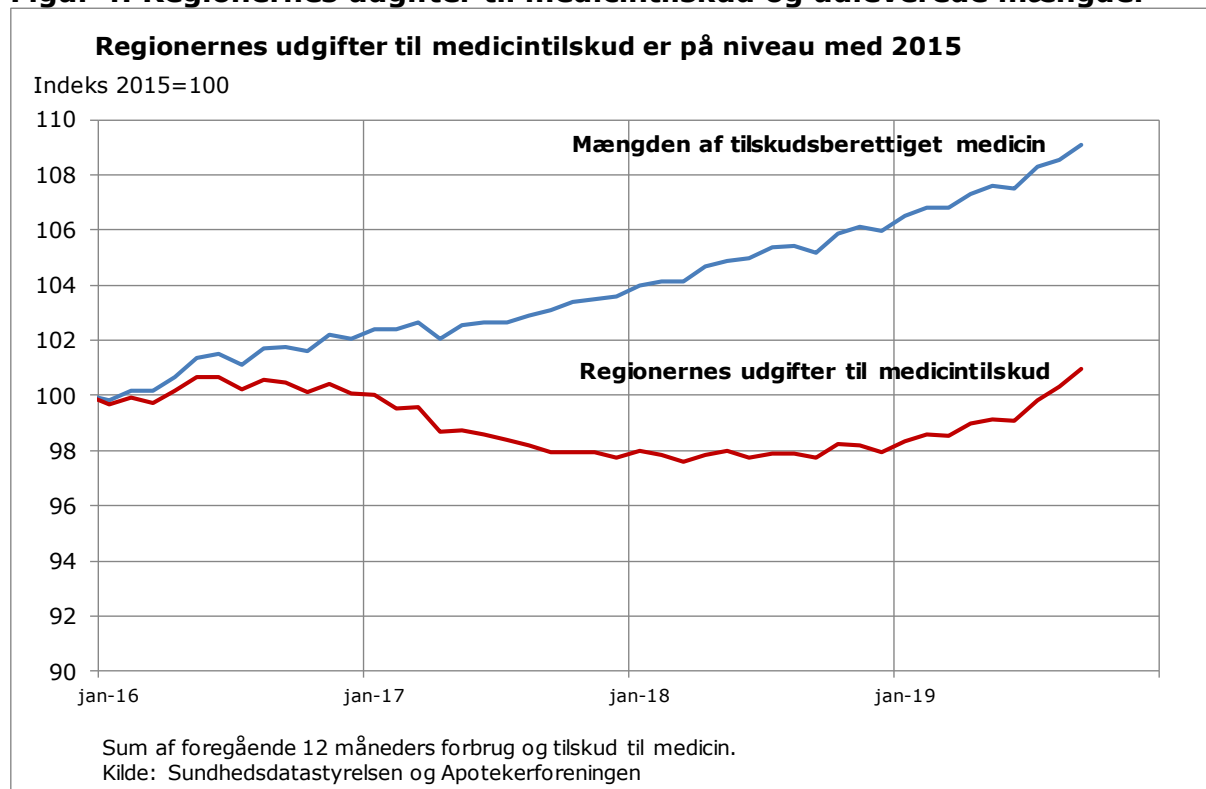
Anderledes forholder det sig med apoteksforbeholdte håndkøbslægemidler, som altså kun må sælges på landets apoteker. Den gennemsnitlige pris på disse lægemidler er faldet med 4 procent, så selvom der sælges 1,4 procent flere håndkøbslægemidler på apoteket, er den samlede omsætning af disse lægemidler faldet med 2,7 procent. Faldet skyldes hovedsageligt konkurrence mellem producenter af kaliumklorid.

Gennemsnitsprisen på de håndkøbslægemidler, som er liberaliseret, og som derfor både sælges på apotekerne og i detailhandlen, er steget 2,6 procent i løbet af 2019, og omsætningen er steget med 4 procent.

Stigning i udgifter til medicintilskud

Stigningen i priserne gennem 2019 har sammen med forskydninger af forbruget over mod nye, dyrere behandlinger medført en lille stigning i udgifterne til medicintilskud i forhold til 2018. Udgifterne til medicintilskud er nu nogenlunde på niveau med 2015 til trods for, at der udleveres knap 10 procent mere tilskudsberettiget medicin, jævnfør figur 4 nedenfor.

Figur 4: Regionernes udgifter til medicintilskud og udleverede mængder

Siden 2007 er der udleveret 37 procent mere tilskudsberettiget medicin for 20 procent færre tilskudskroner. Udgifterne til medicintilskud er nu ca. 1,5 mia. kr. lavere end i 2007.

Men medicinudgifterne og udgifterne til medicintilskud er ikke kun påvirket af, at der udleveres mere medicin, og at prisen på de enkelte lægemiddelpakninger stiger eller falder. Udgifterne påvirkes også af forskydninger i forbruget af lægemidler mellem billigere og dyrere lægemiddelpakninger og lægemiddelbehandlinger.

Mange faktorer bag stigning i apotekernes omsætning

Samlet set steg apotekernes omsætning af receptpligtige lægemidler således med 6,2 procent i 2019. Højere gennemsnitspriser er som nævnt en del af forklaringen, men apotekernes omsætning påvirkes af mange forskellige forhold, herunder:

- forøget forbrug
- ændrede retningslinjer for behandling (fra billige til dyrere lægemidler eller omvendt)
- priskonkurrence
- tilskudsomlægninger

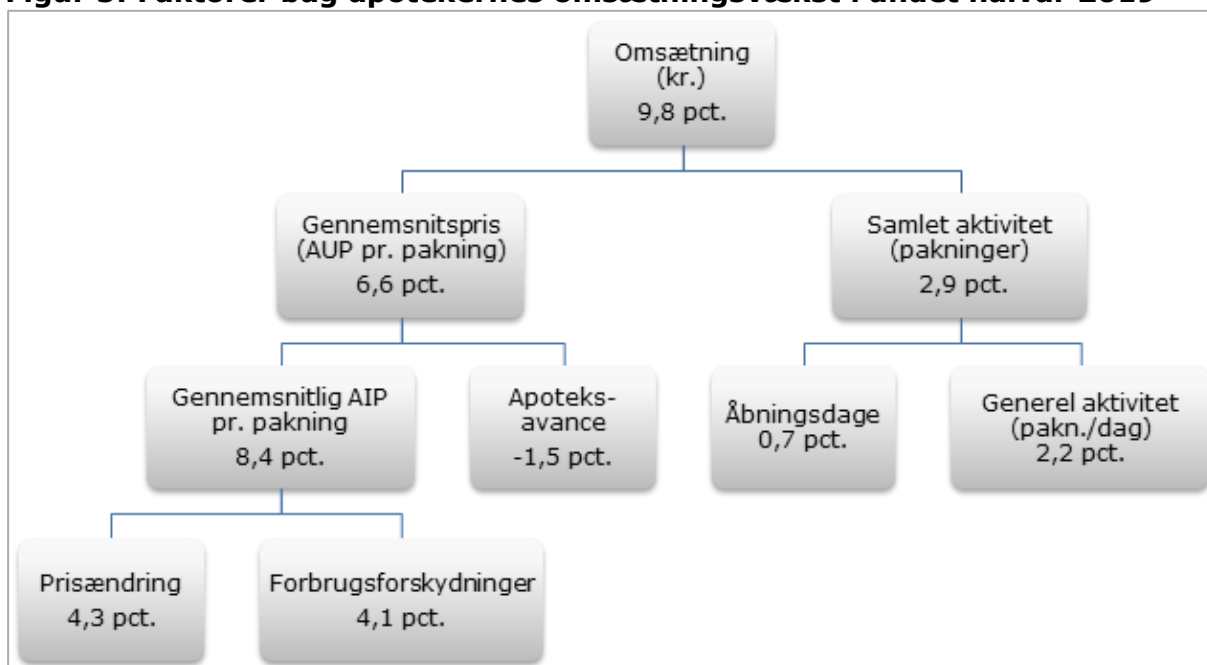
- patentudløb
- leverancesvigt
- nedsættelse af apotekets avance
- flere åbningsdage

De nævnte effekter trækker i forskellige retninger, og det er komplekst at afgøre, præcis hvor stor betydning hvert enkelt forhold isoleret set har på den konstaterede omsætningsudvikling.

Forklaringer på omsætningsvæksten i andet halvår 2019

Da omsætningsvæksten og prisstigningerne er specielt tydelige i anden halvdel af 2019, har vi zoomet ind på udviklingen i apotekernes omsætning af receptpligtig medicin i det seneste halvår. Apotekernes omsætning af receptlægemidler er i denne periode steget 9,8 pct. i forhold til samme periode året før. Der er flere underliggende årsager til stigningen, og i figur 5 nedenfor er det forsøgt illustreret, hvor stort et bidrag de enkelte årsager giver til den samlede udvikling. (AUP er apotekets ud-salgspris og AIP er apotekets indkøbspris).

Figur 5: Faktorer bag apotekernes omsætningsvækst i andet halvår 2019

Kilde: Danmarks Apotekerforening.

Øget forbrug og forskydninger af forbruget mod dyrere behandlinger

Knap en tredjedel af omsætningsstigningen kan tilskrives, at der sælges flere lægemiddelpakninger. Aktiviteten er i perioden steget 2,9 pct. Stigningen kunne i princippet skyldes, at der blev solgt flere mindre pakninger (eksempelvis to pakninger med 50 stk. i stedet for en pakning med 100 stk.). Men det gennemsnitlige antal døgndoser pr. pakning er dog steget knap 2 pct. i perioden, så der er reelt solgt mere medicin, idet der både er solgt flere pakninger og større pakninger. Stigningen i gennemsnitsprisen pr. pakning på 4,3 procent i figur 5 ovenfor dækker således også over, at der i gennemsnit sælges lidt større (og dermed dyrere) pakninger.

Det kan være svært at afgøre, præcis på hvilken klasse af lægemidler det øgede forbrug ligger, idet der både kan være tale om et ændret forbrug fra et lægemiddel til et andet (eksempelvis i forbindelse med tilskudsomlægninger, eller når der kommer

nye, bedre lægemidler), og et decideret forøget forbrug. I tabel 2 er vist de lægemidler, der har bidraget mest til at øge omsætningen i andet halvår 2019.

Tabel 2: Lægemidler med størst bidrag til øget omsætning i 2. halvår 2019

Lægemiddel	Anvendelse	Samlet omsætningsændring, AUP ekskl. moms (mio. kr.)	Andel af samlet omsætningsstigning	Prisændringers andel af samlet omsætningsstigning
Antidiabetica (A10)	Middel mod diabetes	89,6	25%	14%*
Losartan	Middel mod forhøjet blodtryk	87,0	24%	20%
Pantoprazol	Middel mod mavesår	54,2	15%	11%
Apixaban	Blodfortyndende	32,8	9%	1%
Rivaroxaban	Blodfortyndende	28,1	8%	1%
Alendronsyre	Middel mod knogleskørhed	24,3	7%	6%
<i>I alt</i>		<i>316,1</i>	<i>89%</i>	<i>54%</i>

Kilde: Dansk Lægemiddelinformation og Apotekerforeningens beregninger. Opgjort pr. ATC-gruppe.

*) For lægemidler mod diabetes dækker prisændringerne også over, at patienterne skifter til dyrere lægemidler inden for gruppen af diabeteslægemidler. Der er altså ikke nødvendigvis tale om, at producenten har hævet prisen for et givent lægemiddel.

Midler mod diabetes har, som det fremgår, bidraget mest til omsætningsstigningen. Da der er sket en del forbrugsforskydninger inden for lægemidler til behandling af diabetes, ses de her som en samlet gruppe. I 2. halvår 2019 var omsætningsstigningen for diabetesmidler (opgjort i AIP) 13 pct. i forhold til samme periode før, mens forbruget målt i døgn-doser steg 5 pct. Det er en udvikling, der har været gennem nogle år, og ikke kun i 2. halvår 2019. Der har været nogle prisændringer i gruppen, men det er ikke det, der giver den store omsætningsstigning. Det er derimod hovedsageligt et øget forbrug af Ozempic, der blev lanceret i august 2018, og som er et relativt dyrt middel mod diabetes type 2. Forbrugsstigningen er formodentlig en kombination af nye patienter og patienter, der tidligere har brugt andre lægemidler. Eksempelvis ses i samme periode et fald i forbruget af Victoza, som ikke koster helt så meget som Ozempic. Som det fremgår af tabel 2, er omsætningen (AUP ekskl. moms) for diabetesmidler 89,6 mio. kr. højere end samme periode året før, hvilket svarer til 25 pct. af den samlede omsætningsstigning for receptlægemidler.

Også inden for angiotensin II antagonist (mod forhøjet blodtryk) har der gennem flere år været et øget forbrug. Det er især for losartan, som også indgår i tabel 2. Som det fremgår, vedrører hovedparten af omsætningsstigningen dog prisændringer.

Hertil kommer behandling med lægemidler mod blodpropper, hvor der gennem nogle år har været et skift fra et billigt lægemiddel til nogle dyrere præparater. Det er især til rivaroxaban, som markedsføres under navnet Xarelto, og apixaban, som markedsføres under navnet Eliquis. Omsætningsstigningen for disse lægemidler svarer til henholdsvis 8 og 9 pct. af den samlede omsætningsstigning for receptlægemidler.

De nævnte forbrugsændringer har bidraget til en højere omsætning de seneste år og dermed en højere gennemsnitspris pr. pakning, som ikke skyldes prisstigninger på de enkelte pakninger.

I efteråret 2019 tog omsætningsstigningen dog fart. Her har der især været tre lægemidler, som har bidraget markant til omsætningsstigningen. Det drejer sig om losartan, pantoprazol og alendronsyre, som alle fremgår af tabel 2, og fælles for dem er, at der har været leveranceproblemer og prisstigninger.

Svigtende udbud af lægemidler har givet prishop på relativt få lægemidler

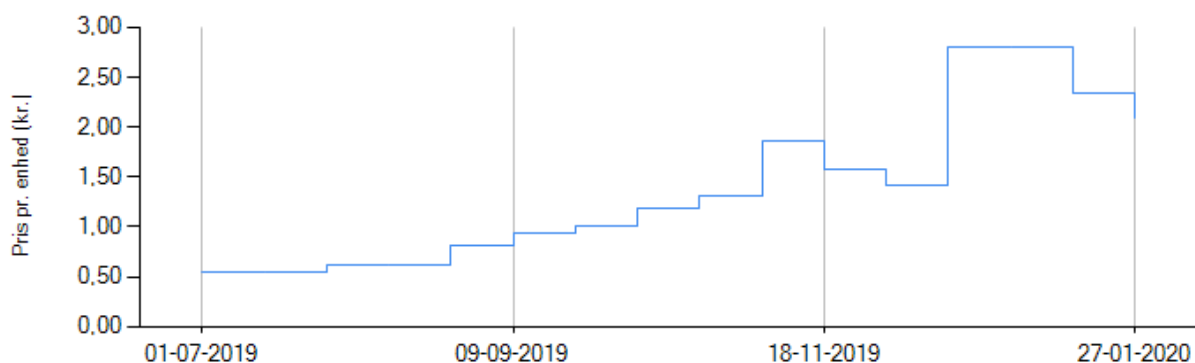
Prisudviklingen for udvalgte eksempler på lægemidler, der har udvist prishop og prisfald, analyseres nærmere nedenfor.

Losartan: En del af forklaringen på de stigende priser skal findes i Kina og Indien, hvor der har været problemer med at sikre kvaliteten af produktionen af det meget anvendte aktive stof valsatan. Det benyttes til behandling af forhøjet blodtryk og hjertesvigt. I 2018 blev der fundet potentielt kræftfremkaldende urenheder i flere lægemidler med det aktive stof, hvilket betød, at en lang række lægemidler måtte trækkes fra markedet.

Siden da har patienter med forhøjet blodtryk og risiko for hjertesvigt fået andre lægemidler som led i deres behandling. Herunder ikke mindst lægemidlet losartan, hvor antallet af solgte døgndoser de seneste 12 måneder er steget med 25 procent. Den øgede efterspørgsel har samtidig betydet øget pris, hvilket formodentlig kan henføres til, at det kan være svært at tilpasse udbuddet på kort sigt.

I figur 6 nedenfor ses et eksempel på udviklingen i prisen på den billigste tilgængelige pakning – den såkaldte tilskudspris – for en af substitutionsgrupperne for losartan. Losartan er et af de hyppigst anvendte lægemidler, så prisstigningen har stor effekt på den samlede omsætning. Det vurderes, at den prisstigning, der har været i 2. halvår 2019 for losartan, svarer til omkring 20 pct. af den konstaterede omsætningsstigning for receptlægemidler solgt på apotek. I de seneste to prisperioder i januar 2020 er priserne dog igen begyndt at falde, jf. figur 6 nedenfor.

Figur 6: Udvikling i tilskudspris pr. tablet for losartan 50 mg, 100 stk.

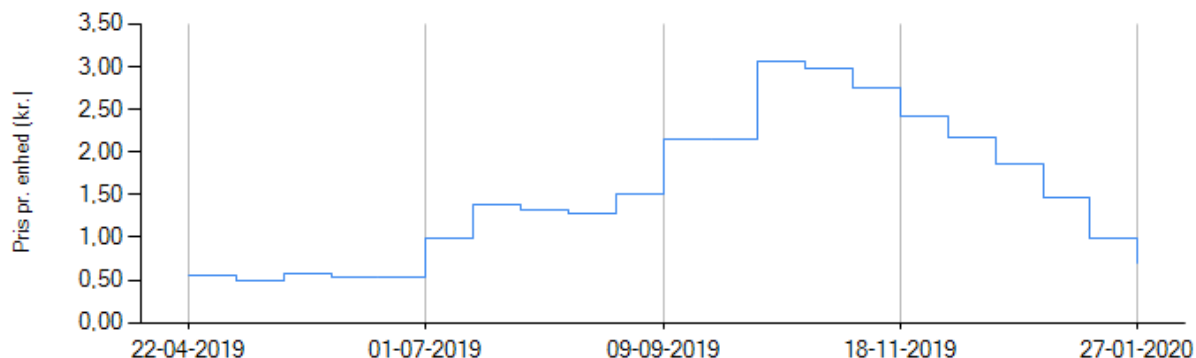

Kilde: Medicinpriser.dk. Tilskudsprisen er prisen på den billigste, tilgængelige pakning i substitutionsgruppen af ligeværdige lægemidler.

Pantoprazol: Prisen på et andet lægemiddel, pantoprazol, der benyttes mod mavesår mv., har også udviklet sig voldsomt, og der har været leverancesvigt på flere pakninger. Forbruget af lægemidlet har været stort set konstant det seneste år. Baggrunden for leverancesvigt kendes ikke aktuelt, men når udbuddet falder, og efterspørgslen er nogenlunde uændret, vil det typisk kunne aflæses i højere priser.

Nedenfor ses et eksempel på udviklingen i tilskudspris for en af substitutionsgrupperne for pantoprazol.

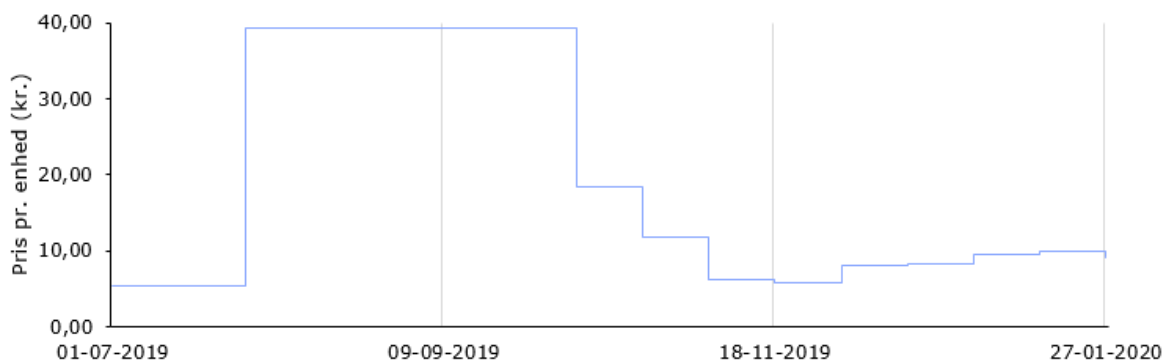
Også pantoprazol er et hyppigt anvendt lægemiddel, og derfor er effekten af prisstigningen på den samlede omsætning stor. Det vurderes, at den prisstigning, der har været i 2. halvår 2019 for pantoprazol, svarer til omkring 11 pct. af den konstaterede omsætningsstigning for receptlægemidler solgt på apotek. Prisen toppede dog i oktober 2019 og er efterfølgende faldet næsten tilbage til niveauet fra foråret 2019, jf. figur 7 nedenfor.

Figur 7: Udvikling i tilskudspris pr. tablet for pantoprazol 20 mg, 100 stk.

Kilde: Medicinpriser.dk. Tilskudsprisen er prisen på den billigste, tilgængelige pakning i substitutionsgruppen af ligeværdige lægemidler.

Alendronsyre: Der var i sensommeren flere pakninger med leverancesvigt for dette lægemiddel, og den producent, der var tilbage på markedet, hævede prisen betydeligt ved udgangen af juli. Prisen på alendronsyre toppede i august-september 2019 og er siden da faldet tilbage til omkring niveauet før prishoppet. Nedenfor i figur 8 ses et eksempel på udviklingen i tilskudspris for en af substitutionsgrupperne for alendronsyre.

Det vurderes, at den prisstigning, der var i 2. halvår 2019 for alendronsyre, svarer til omkring 6 pct. af den konstaterede omsætningsstigning for receptlægemidler solgt på apotek.

Figur 8: Udvikling i tilskudspris pr. tablet for alendronsyre 70 mg, 12 stk.

Kilde: Medicinpriser.dk. Tilskudsprisen er prisen på den billigste, tilgængelige pakning i substitutionsgruppen af ligeværdige lægemidler.

Note: Figuren er korrigeret for leverancesvigt. Især i august var der for substitutionsgruppen en del varenumre i taksten, der var i leverancesvigt allerede første dag, og derfor reelt ikke kunne leveres.

Tilsammen er de tre ovennævnte lægemidler årsagen til omkring 80 pct. af den prisændring på 4,3 pct., der fremgår af den første figur med årsagerne til omsætningsændringer på apoteket i 2. halvår 2019.

Så det tyder ikke på, at der generelt er prisstigninger for generika. Prisstigningerne er begrænset til relativt få lægemidler. For to af dem er prisen faldet meget igen, og

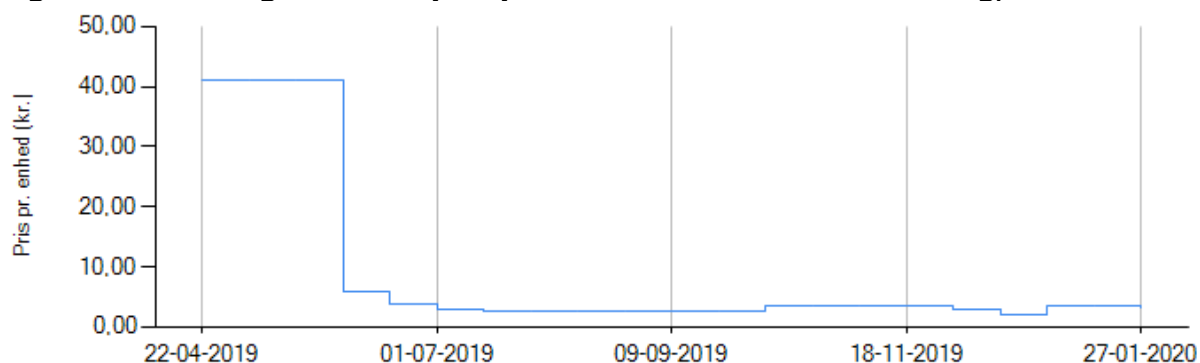
for det sidste, losartan, ser det også ud til, at prisen er toppet og er begyndt at falde igen.

Færre patentudløb synliggør øvrige omsætningsændringer

Sidst, men ikke mindst, forstærkes omsætningsstigningen af, at der de seneste år ikke har været så mange patentudløb på "store" lægemidler, der har medført generisk konkurrence og lavere priser. For nogle år siden var der mange patentudløb, som medvirkede til at "overdøve" omsætningsstigninger på andre områder. Når der nu kun er få patentudløb, er der ikke meget, der trækker omsætningsudviklingen i negativ retning, og derfor er stigningerne lettere at få øje på.

Atomexetin: Et eksempel på et af de få betydelige patentudløb i 2019 er atomoxetin, der fik generisk konkurrence i begyndelse af juni. Omsætningseffekten af dette prisfald svarer i kroner næsten til det samme som pantoprazol – altså bare med omvendt fortegn. Nedenfor i figur 9 ses udviklingen i tilskudsprisen pr. tablet for en af substitutionsgrupperne. Det fremgår her, at prisen faldt med omkring 95 pct., da der kom generisk konkurrence. Dette er et typisk billede ved patentudløb, men der har altså ikke været så mange af dem de seneste år.

Figur 9: Udvikling i tilskudspris pr. tablet for atomoxetin 80 mg, 28 stk.

Kilde: Medicinpriser.dk.